

חוברת זו של 'פעמים' עוסקת בטקסים ובהדרורם בטקסטים. פותח את החוברת מאמרו של דב הכהן על ר' אברהם חמוי (1838-1886), שהיה אחת הדמויות הרבניות הסגנוניות ביותר במאה התשע עשרה. הרב חמוי פעל בארצות רבות – מאיטליה, צרפת ומרוקו במערב ועד עיראק והודו במזרח. מתוך כחמישים החיבורים שכתב במגוון נושאים רחב, ראו אור בדפוס חמישה עשר. חיבוריו עוסקים בשלל מקצועות היהדות, כגון הלכה ומנהג, מוסר ודרוש, אך גם בהיסטוריה, בגאוגרפיה, במאגיה, במיסטיקה וברפואה עממית, ומשתקפת בהם סקרנותו האינטלקטואלית. לצד ההשקעה הרבה בכתיבה הוא פעל באינטנסיוויות כמרפא עממי. ידיעותיו המופלגות במקצועות התורה, עיסוקו הנרחב בריפוי ואישיותו הכריזמטית תרמו כולם ליצירת דמותו הנערצת בעיני רבים. אולם אופיו החזק והתבטאויותיו הקשות כלפי אישים רבים, ובהם אישי מפתח בעולם הרבני בזמנו, העמידוהו לא אחת בקרן זווית, הרחק מן העשייה הקהילתית והחברתית. במאמר מתוארות תולדותיו של הרב חמוי, ונבחנים מפעלו הספרותי, פעילותו כמרפא וקשריו עם החברה הסובבת. ד"ר דב הכהן מלמד במחלקה לספרות עם ישראל באוניברסיטת בר-אילן.

dov.cohen@biu.ac.il

מחקרים רבים נכתבו בניסיון לפענח את מקורו ומשמעותו של החג שנחוג בעבר באסרו חג פסח בקהילות ספרד והמזרח, והמוכר גם כיום בעיקר בקהילות מרוקו (המימונה), כורדיסטן (הסהרנה) ואיראן (רוֹזִי סַאל, או רוֹזִי בַאגֵּ). אסתר שקלים טוענת כי חגיגות המימונה ואחיותיה מקורן בנורו, ראש השנה הפרסי העתיק. למנהגי הנורו, הדומים למנהגי המימונה ואחיותיה, יש משמעות דתית הרמונית וברורה במסגרת האמונות של הדת הזורואסטריית, שבה האמינו השליטים בממלכה האיראנית הקדומה. בהשפעת נורו נוצר 'נורו היהודי', הוא רוֹזִי סַאל. נדידות היהודים בעקבות כיבושי האסלאם הביאו את נורו היהודי לקהילות יהודיות חדשות, וכיניהן יהדות מרוקו.

אסתר שקלים היא תלמידת מחקר באוניברסיטת
תל-אביב.

esther15583@gmail.com

טקס הנישואין של היהודים באתיופיה היה טקס מעבר
שחיבר את בני הזוג ליחידה משפחתית אחת, וששילב את
המשפחה הזו במבנה החברתי. לאחר שעלו יהודי אתיופיה
לישראל הותאמו טקסי הנישואין לתנאים הכלכליים
והחברתיים החדשים. רחל שרעבי טוענת שהטקסים
בארץ מבטאים הזדהות עם המסורת האתנית ורצון לשמור
על לכידות המשפחה והקהילה. הדינמיקה הטקסטית הזו
משקפת את מקומם החברתי והתרבותי של יוצאי אתיופיה:

חלק מהחברה הישראלית, אך נבדלים ממנה.

פרופ' רחל שרעבי מלמדת סוציולוגיה במכללה
האקדמית אשקלון.

rsharaby@gmail.com

במאמרם של נחם אילן וחיים מוצן מתוארות ונחקרות
ארבע עשרה מצבות ששרדו עד לפני כעשור בבית
הקברות היהודי בח'רטום, וכן תשע עשרה מצבות
הנמצאות בחלקת יהודי סודאן בבית הקברות בגבעת
שאול בירושלים. ניתוח מדויק של לשון הכתובות
שעל המצבות ושל תוכנן מלמד שהם משקפים את ריבוי
הפנים של הקהילה הזעירה שהייתה בסודאן בעיקר
במחצית הראשונה של המאה העשרים, ואת האופנים
שבהם בחרו ראשיה וצאצאיהם לעצב את זכר יקיריהם.
פרופ' נחם אילן הוא ראש בית הספר ליהדות בקריה
האקדמית אונו – קמפוס ירושלים. חיים מוצן הוא חוקר
עצמאי.

nahem.ilan@gmail.com

cmotzen@gmail.com

עוד בחוברת סקירה של חגי מזוז על הספר 'מוחמד
והיהודים' מאת פרופ' מיכאל לקר מהאוניברסיטת
העברית.